

ISSN 2616-7255

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

BULLETIN

of the L.N. Gumilyov Eurasian
National University

ТАРИХИ ҒЫЛЫМДАР. ФИЛОСОФИЯ. ДІНТАНУ сериясы
HISTORICAL SCIENCES. PHILOSOPHY. RELIGION Series
Серия ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ. ФИЛОСОФИЯ. РЕЛИГИОВЕДЕНИЕ

2 (123)/2018

1995 жылдан бастап шығады
Founded in 1995
Издается с 1995 года

Жылына 4 рет шығады
Published 4 times a year
Выходит 4 раза в год

Астана, 2018
Astana, 2018

Бас редакторы
тар.ғ.д., проф., академик, Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының вице-президенти
Сыдықов Е.Б. (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары (философия)	Есім Ғ. , философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Бас редактордың орынбасары (тарих)	Мусабалина Г.Т. , тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Бас редактордың орынбасары (тарих)	Сарсембина К.К. , тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Бас редактордың орынбасары (дінтану)	Тышхан К. , философ.ғ.к., доцент (Қазақстан)

Редакция алқасы

Әбділдин Ж.М.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Алпысбес М.А.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Артықбаев Ж.О.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Әбділәшімұлы Д.	PhD, проф. (Қытай Халық Республикасы)
Әбдуқапан Қара	тар.ғ.д., проф. (Түркия)
Бөзжигитова М.М.	философ.ғ.к. (Қазақстан)
Бороффка Николаус	PhD (Германия)
Буканова Р.Г.	тар.ғ.д., проф. (Ресей)
Бурбаев Т.К.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Васильев Д.В.	тар.ғ.д., доцент (Ресей)
Джампенсова Ж.М.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Дүкенбаева З.О.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ерменбаева Г.К.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Жақиянов Т.Ж.	с.ғ.к. (Қазақстан)
Жеребцов И.Л.	тар.ғ.д. (Ресей)
Ибадуллаева З.О.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Иманжүсіп Р.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Исмагамбетова З.Н.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Каженова Г.Т.	тар.ғ.к. (Қазақстан)
Камарова Р.И.	философ.ғ.к. (Қазақстан)
Ковальская С.И.	тар.ғ.д. (Қазақстан)
Кумеков Б.Е.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Құрманалиева А.Д.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Любичанковский С.В.	тар.ғ.д., проф. (Ресей)
Медеуова К.А.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Муминов А.К.	тар.ғ.д., проф. (Түркия)
Мусағалиева А.С.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Мустафина Р.М.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрышева Г.Ж.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Педрацки М.	PhD д-ры, доцент (Польша)
Пианчолла Николо	PhD д-ры (Гонконг)
Рахимбекова А.Ж.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Рысқалиев Т.Х.	философ.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Садықов Т.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Самашев З.С.	тар.ғ.д. (Қазақстан)
Сапарғалиева С.Ж.	философ.ғ.д., доцент (Қазақстан)
Сарқулова М.С.	философ.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Сейтқазина К.О.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Таиров А.Д.	тар.ғ.д. (Ресей)
Таймағамбетов Ж.Қ.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ташағыл А.	проф. (Түркия)
Умитқалиев У.У.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Хабдулина М.К.	тар.ғ.к., доцент (Қазақстан)
Чарлз Уиллер	философ.ғ.д., проф. (АҚШ)
Шаповал Ю.В.	философ.ғ.д., доцент (Қазақстан)
Шаяхметов Н.У.	тар.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шемшек Ахмед	философ.ғ.д., проф. (Түркия)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қ.Сәтпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31-432)

E-mail: vest_hist@enu.kz

Жауапты хатшы, компьютерде беттеген: Д.С. Байтлесова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. **ТАРИХИ ҒЫЛЫМДАР. ФИЛОСОФИЯ. ДІНТАНУ сериясы**
Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігімен тіркелген.
27.03.18 ж. № 16994-Ж -тіркеу куәлігі
Мерзімділігі: жылына 4 рет.
Тиражы: 25 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 13/1, тел.: (7172)709-500 (ішкі

Editor-in-Chief

Doctor of Historical Sc., Professor, Academician, Vice-President of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan
Sydykov Ye.B. (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief

Yessim G., Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Mussabalina G.T., Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Sarsembina K.K., Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Tyshkhan K., Can. of Philosophy (Kazakhstan)

Editorial board

Abdildin Zh.M.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Alpysbes M.A.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Artykbayev Zh.O.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Abdilashimuly D.	PhD, Prof. (China)
Abduakap Kara	Doctor of Historical Sc., Prof. (Turkey)
Bozhigitova M.M.	Doctor of Philosophy (Kazakhstan)
Boroffka Nikolaus	PhD (Germany)
Bukanova R.G.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Russia)
Burbayev T.K.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Charles Wheeler	Doctor of Philosophy, Prof. (USA)
Dzhampeisova Zh.M.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Dukenbayeva Z.O.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Ermenbayeva G.K.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Ibadullayeva Z.O.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Imanzhusip R.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Ismagambetova Z.N.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Kazhenova G.T.	Can. of Historical Sc. (Kazakhstan)
Kamarova R.I.	Can. of Philosophy (Kazakhstan)
Khabdulina M.K.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Kovalskaya S.I.	Doctor of Historical Sc. (Kazakhstan)
Kumekov B.E.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Kurmanaliyeva A.D.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Lyubichankovskiy S.V.	Doctor of Historical Sc., Prof.(Russia)
Medeuov K.A.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Muminov A.K.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Turkey)
Musagaliyeva A.S.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Mustafina R.M.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Nurysheva G.Zh.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Pedracka M.	PhD, Assoc.Prof.(Poland)
Piancolla Nicolo	PhD (Hong Kong)
Rakhimbekova A.Zh.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Ryskaliyev T.Kh.	Doctor of Philosophy, Prof. (Kazakhstan)
Sadykov T.	Doctor of Historical Sc. , Prof. (Kazakhstan)
Samashev Z.S.	Doctor of Historical Sc. (Kazakhstan)
Sapargaliyeva S.Zh.	Can. of Philosophy, Assoc. Prof. (Kazakhstan)
Sarkulova M.S.	Can. of Philosophy, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Seytkazina K.O.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Shapoval Yu.V.	Doctor of Philosophy, Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Shayakhmetov N.U.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Shemshek Akhmed	Doctor of Philosophy, Prof. (Turkey)
Taitrov A.D.	Doctor of Historical Sc. (Russia)
Taymagambetov Zh.K.	Doctor of Historical Sc., Prof. (Kazakhstan)
Tashagyl A.	Prof. (Turkey)
Umitkaliyev U.U.	Can. of Historical Sc., Assoc.Prof. (Kazakhstan)
Vasilyev D.V.	Doctor of Historical Sc., Assoc.Prof. (Russia)
Zhakiyanov T.Zh.	Can. of Sociological Sc. (Kazakhstan)
Zherebtsov I.L.	Doctor of Historical Sc. (Russia)

*Editorial address:*2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31432)
E-mail: vest_hist@enu.kz

Responsible secretary, computer layout:
D.S. Baytlessova

Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Historical Sciences. Philosophy. Religion Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N. Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by the Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration number 16994-Ж from 27.03.18

Periodicity: 4 times a year

Circulation: 25 copies

Address of printing house: 13/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31-432)

Главный редактор
д.и.н., проф., академик, вице-президент Национальной академии наук Республики Казахстан
Сыдыков Е.Б. (Казахстан)

Зам. главного редактора (философия)	Есім Гарифолла, д.философ.н., проф. (Казахстан)
Зам. главного редактора (история)	Мусабалина Г.Т., д.и.н., проф. (Казахстан)
Зам. главного редактора (история)	Сарсембина К.К., к.и.н., доцент (Казахстан)
Зам. главного редактора (религиоведение)	Тышхан К., к.философ.н., доцент (Казахстан)

Редакционная коллегия

Абдильдин Ж.М.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Абдилашимулы Д.	PhD, проф. (Китайская Народная Республика)
Абдукап Кара	д.и.н., проф. (Турция)
Алпысбес М.А.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Артыкбаев Ж.О.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Бозжигитова М.М	д.философ.н. (Казахстан)
Бороффка Николаус	PhD (Германия)
Буканова Р.Г.	д.и.н., проф. (Россия)
Бурбаев Т.К.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Васильев Д.В.	д.и.н., доцент (Россия)
Джамписова Ж.М.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Дукенбаева З.О.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Ерменбаева Г.К.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Жакиянов Т.Ж.	к.с.н. (Казахстан)
Жеребцов И.Л.	д.и.н. (Россия)
Ибадуллаева З.О.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Иманжусип Р.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Исмагамбетова З.Н.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Каженова Г.Т.	к.и.н. (Казахстан)
Камарова Р.И.	к.философ.н. (Казахстан)
Ковальская С.И.	д.и.н. (Казахстан)
Кумеков Б.Е.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Курманалиева А.Д.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Любичанковский С.В.	д.и.н., проф. (Россия)
Медеуова К.А.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Муминов А.К.	д.и.н., проф. (Турция)
Мусагалиева А.С.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Мустафина Р.М.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Нурьшева Г.Ж.	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Педрачки М.	PhD, доцент (Польша)
Пианчолла Николо	PhD (Гонконг)
Рахимбекова А.Ж.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Рыскалнев Т.Х.	д.философ.н., проф. (Казахстан)
Садыков Т.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Самашев З.С.	д.и.н. (Казахстан)
Сапаргалиева С.Ж.	к.философ.н., доцент (Казахстан)
Саркулова М.С.	к.философ.н., доцент (Казахстан)
Сейтказина К.О.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Таиров А.Д.	д.и.н. (Россия)
Таймагамбетов Ж.К.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Ташагыл А.	проф. (Турция)
Умиткалнев У.У.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Хабдулина М.К.	к.и.н., доцент (Казахстан)
Чарлз Уиллер	д.философ.н., проф. (США)
Шаповал Ю.В.	д.философ.н., доцент (Казахстан)
Шаяхметов Н.У.	д.и.н., проф. (Казахстан)
Шемшек Ахмед	д.философ.н., проф. (Турция)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31-432)

E-mail: vest_hist@enu.kz

Ответственный секретарь, компьютерная верстка
Д.С. Байтлесова

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. **Серия: Исторические науки. Философия. Религиоведение**
Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
Зарегистрировано Министерством информации и коммуникаций Республики Казахстан. Регистрационный номер 16994-Ж от 27.03.18.
Периодичность: 4 раза в год
Тираж: 25 экземпляров
Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажымукана, 13/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31-432)

МАЗМҰНЫ
ТАРИХИ ҒЫЛЫМДАР
Деректану

Жумадилдаев М.М., Алтысбес М.А. Төремұрат жыраудың «Созақ қырғыны» толғауы тарихи дерек ретінде..... 8

Қазақстан тарихы

Әбдрахманов Б.Н., Әйткенов З.Ш., Раздықов С.З., Нұртаев Ж.Н. Қазақ хандығы және қазіргі Қазақстан Рухани жаңғыру аясында..... 15

Альжанова Э.Е. Қазақстанның XX-ғасырдың соңғы он жылдағы әлеуметтік-экономикалық дамуы: тұрғындардың өмір сүру деңгейі..... 22

Әлжаппарова Б.Қ. Орталық Қазақстанның шаруалары және сталиндік режим (1920 жж. аяғы-1930 жж. басы)..... 27

Ауанасова Ә.М., Нурпейісов Е.Қ. Ұлт Көшбасшысының Қазақстанның мемлекеттік билігін өзгерту жөніндегі стратегиялық бастамалары..... 33

Илиясова К.М., Бағдатова С.А. Астана: Қазақстан астаналарының эволюциясы..... 39

Кузбакова Г.Ж. 1990-2000 жылдар аралығындағы Қазақстан мәдениетінің контекстіндегі сазгер Әділ Бестібаевтың шығармашылығы..... 48

Этнография және этнология

Байбабтөва Н.К. Батыс Моңғолия қазақтарының символикалық этникалық бірегейлігі..... 57

Тимофеева Е.П. Өмір циклінің салттары (аралас отбасы үлгісінде, Қызылорда қаласы)..... 63

Шнанов У.Р. Ру таңбаларының шығу тарихы..... 67

Дінтану

Кусбеков Д.К. Заманауи экстремизм: түрлері мен мәні..... 73

CONTENTS HISTORICAL SCIENCES

Source Studies

Zhumadildayev M.M., Alpysbes M.A. The work of Turemurat zhyrau «Extermination under the town of Suzak» as a historical source..... 8

The history of the modern world of Kazakhstan

Abdrakhmanov B.N., Aitkenov Z.Sh., Razdykov S.Z., Nurtaev Zh.N. Kazakh Khanate and modern Kazakhstan within the framework of Modernization of Public Consciousness..... 15

Alzhanova E.E. Social-economic development of Kazakhstan in the latest decade of the 20th century: living standards of the population..... 22

Alzhapparova B. K. The peasantry of Central Kazakhstan and the stalinist regime (late 1920s-early 1930s.)..... 27

Auanasova A.M., Nurpeisov E.K. Strategic initiatives of the Leader of the nation on transformation of state authority in Kazakhstan..... 33

Ilyasova K.M., Bagdatova S.A. Astana: evolution of the capitals of Kazakhstan..... 39

Kuzbakova G.Zh. Creativity of the composer Adil Bestybayev in the context of the culture of Kazakhstan in 1990-2000..... 48

Ethnography and Ethnology

Baigabatova N. Symbolic ethnicity of the Kazakhs of Western Mongolia..... 57

Timofeyeva Ye.P. The rites of the life cycle (for example, mixed family, Kyzylorda)..... 63

Shnanov U.S. The history of tribal tamgas 67

Religion

Kusbekov D.K. Modern extremism: types and meaning..... 73

СОДЕРЖАНИЕ
Исторические науки

Источниковедение

<i>Жумадилдаев М.М., Алтысбес М.А.</i> Произведение Туремурат жырау «Истребление под городом Сузак» как исторический источник.....	8
--	---

История Казахстана

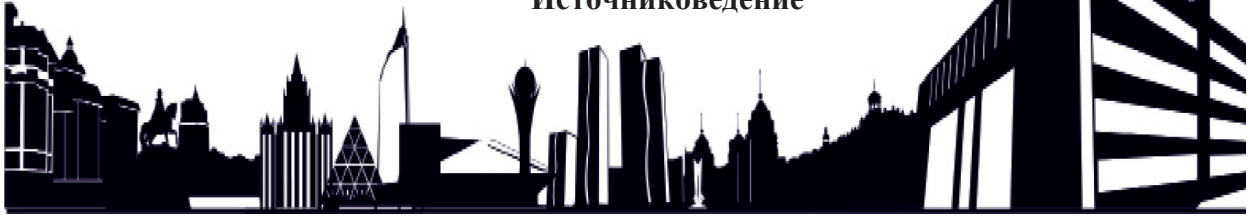
<i>Абдрахманов Б.Н., Айткенов З.Ш., Раздыков С.З., Нуртаев Ж.Н.</i> Казахское ханство и современный Казахстан в рамках Модернизации общественного сознания.....	15
<i>Альжанова Э.Е.</i> Социально-экономическое развитие Казахстана в последние десятилетия XX века: уровень жизни населения.....	22
<i>Альжанпарова Б.К.</i> Крестьянство Центрального Казахстана и сталинский режим (рубеж 1920-х-1930-х гг.).....	27
<i>Ауанасова А.М., Нурпеисов Е.К.</i> Стратегические инициативы Лидера нации по трансформации государственной власти в Казахстане.....	33
<i>Ильясова К.М., Багдатова С.А.</i> Астана: эволюция столиц Казахстана.....	39
<i>Кузбакова Г.Ж.</i> Творчество композитора Адила Бестыбаева в контексте культуры Казахстана 1990-2000 годов.....	48

Этнография и этнология

<i>Байгабатова Н.К.</i> Символическая этничность казахов Западной Монголии.....	57
<i>Тимофеева Е.П.</i> Обряды жизненного цикла (на примере смешанной семьи, г. Кызылорда).....	63
<i>Шнанов У.Р.</i> История возникновения родовых тамги.....	67

Религиоведение

<i>Кусбеков Д.К.</i> Современный экстремизм: виды и сущность.....	73
---	----

XFTAP 03.20

М.М.Жумадилдаев, М.А.Алпысбес²

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail: ¹ mzhumadildaev@mail.ru, ² alpysbes@mail.ru)

Төремұрат жыраудың «Созақ қырғыны» толғауы тарихи дерек ретінде

Аннотация. Мақалада, автор Сыр өңіріндегі патша үкіметінің отарлық саясаты мен Қоқан және Хиуа езгісіне қарсы күрескен Жанқожа батырдың рухани көсемі болған Төремұрат жыраудың «Созақ қырғыны» толғауына деректанулық тұрғыдан талдау жасап, оның тарихи маңызын ашып көрсетеді. Тарихи толғауда бұрын-соңды тарихта айтылмаған ақиқат ашылады. Сонымен бірге бұл еңбекте толғаудың бүгінгі күнге дейін жеткен нұсқалары жан-жақты қарастырылып, кейінгі зерттеушілердің көзқарастары мен берген бағаларын ғылыми негізде саралайды. Зерттеуші Төремұрат жыраудың қазақ тарихындағы алатын орны мен ұлт-азаттық көтерілістерге арналған шығармаларын ашып көрсету үшін деректік тұрғыдан әлі де зерттей түсу қажет деп есептейді. Жалпы қазақ халқының жадында сақталған тарихи жырларды зерттеу өз кезегінде ұлттық тарихымыздың толық баяндала түсуіне ықпал етеді.

Түйін сөздер. Шежіре, жыр, «Созақ қырғыны», деректану, Төремұрат жырау және т.б.

*«Жат пікір ойға алмаған.
Әділетсіздікпен алысып,
Қажымаған, талмаған»*

Құрманай Төремұрат жырау

Мемлекеттік тәуелсіздікке қол жеткізгеннен кейін қазақ халқы өзінің өткенін дәстүрлі ауызша тарихынан іздей бастады. Бұл ретте бұрын соңды тыйым салынған жырлар мен дастандар, аңыздар қайта жаңғыртылды. Осы орайда қазақ ұлтының тарихи дерек көздеріне – шежіре, фольклор, батырлар жыры, мерзімді баспасөзде жарияланған мәліметтер және тағы басқаларын жатқызуға болады. Міне, осы аталған тарихи деректерде қазақ еліне қатысты оқиғалар мен құбылыстар баяндалады. Сондықтан, оларды төл деректер ретінде зерттеу еңбектерін жазуға және ондағы мәліметтерді ғылыми айналымға тарту аса маңызды мәселе болып табылады.

Елімізде соңғы жылдары қазақ тарихына қатысты түрлі сипаттағы заттай, әсіресе, сан алуан жазба деректердің игерілуі қарқынды дамып келеді. Алайда фольклор, ауыз әдебиеті сияқты ауызша түрде жеткен рухани мұраларымыздың қазақ халқының тарихын түзуде маңызы жоғары. Қазақтар өзін-өзі таныды, өткенін білді, біртұтас халық, ұлт ретінде сезіне алды. Мұнда халықтың бүтін бітім-болмысы, тұрмыс-тіршілігі, дүниетанымы, мәдениеті, тарихи даму жолы толық көрініс тапты.

Қазақ елі – өте бай тарих айту және оны сақтау дәстүрі мен мәдениеті бар халық. Өткен өмірінде көшпелі өмір салты басымдылық танытқан қоғамда ауызша тарих айту дәстүрі, белгілі дәрежеде, отырықшы өркениетті елдердегі мұрағат пен кітапхана міндетін атқарады, халықтың рухани өмірі ұрпақтан ұрпаққа осы негізде жетіп, ұласып отырды [1, 3 б.].

Ауызша тарихтың үлкен тармағы – батырлық жырлар. Олардың тарихи деректік қабілетіне қатысты мынадай факторларды атап өткен жөн: 1) Тарихи деректердің бұл түрінің сол халықтың пайда болып, өмір сүрген ортасында, «туған топырақта» жаратылғаны, иесі белгілі бір халық. 2) Батырлық жырлардың этникалық тарихты жомарт (өзіне ғана тән тілмен) бейнелейтіндігі. 3) Батырлық жырлардың халықтың тарихи зердесіне (халықтың өткен тарихының көрінісі) айналып,

тіптен тілден, діннен, ата қоныстан айрылған кезеңдерде де ұлттың жадынан жоғалмайтын қасиетінің күштілігі.

Тарихи жырлардың тарихи дерек ретінде қазақ тарихы ғылымында орын алуға толық іргелі негіз бар. Тарихи туындылар – халқымыздың басынан өткізген тарихи-әлеуметтік оқиғалар мен тарихта болған қайраткерлердің батырлық істерінің негізінде туған және олар елдің саяси-әлеуметтік, шаруашылық өмірін, әдет-ғұрпын, рухани құндылықтарын, әсіресе, ерлік салтын бейнелейді [2, 156-160 б.б.].

Ермұхан Бекмаханов фольклорлық деректердің қазақ тарихы үшін деректік маңызы мен ғылыми құндылығын жоғары бағалай отырып, олардың деректік ерекшеліктері мен кемшіліктерін де көрсетіп берді. Ол: «Фольклордың өзіне тән негізгі ерекшелігі – оның сапа және таптық жағынан біркелкі болып келмейтінін, онда тарихи шындық пен поэтикалық қиял және аудармашының жорамалы болатынын, әсіресе, бірнеше ғасыр бұрын айтылып, талай рет ауыздан-ауызға көшкен болса әр түрлі жыраулар мен жыршылар өз жандарынан түйдектетіп қосатын қосымшалардың да мұндай фольклордан орын алатынын бір сәтке де естен шығармау керек» [3, 41-44 б.б.] – дейді.

Тарихшы М.Қойгелдінің: «Қазақ шешен, билерінің, ақын-жырауларының айтқан сөзіне, қалдырған мұрасына тек көркем сөз туындысы ретінде ғана емес, сонымен бірге қоғамдық ойдың үлгісі есебінде де қарау, сол тұрғыдан ғылыми талдау жасау – олардың табиғатынан туындайтын методологиялық қажеттілік» деген [4, 29 б.] ғылыми ой-тұжырымының тарих ғылымы үшін орны ерекше.

Отандық тарих ғылымында тұңғыш рет дәстүрлі ауызша тарихтың өзін дербес ғылыми проблема ретінде көтеріп, оны зерттеудің қазақ тарихтануындағы мәнін көрсеткен Г.Жүгенбаеваның «Дәстүрлі ауызша тарих» монографиясын атауға болады. Еңбекте дәстүрлі қазақ қоғамындағы руханияттың синкреттілігі, оның деректемелік және тарихнамалық қырлары жан-жақты қарастырылады. Г.Жүгенбаева зерттеулерінің нәтижесінде «...ауызша тарих – халықтың біртұтас жады және этникалық тарихтың дереккөзі белгісіндегі бірегей болмысын танытып берді» деген тұжырым жасайды [5, 496 б.]. Автордың басты жаңалығы ретінде қазақтардың дәстүрлі ауызша тарихын ұлттық интеллектуалдық құбылысқа теңеуін айтуға болады.

Тарихи жырлардың ішіндегі біз қарастырғалы отырған «Созақ қырғыны» оқиғасы сол заманның шындығына негізделген. «**Созақ қырғыны**» бұл – мазмұны мен қалпы жағынан тарихи жыр үлгілеріне жатады. Тарихи дастанды Жанқожа Нұрмұхамедұлы бастаған ұлт-азаттық көтерілісіне бастан-аяқ қатысып, барлық оқиғаларды өз көзімен көрген Төремұрат жырау Ешпенбетұлы шығарған. Жырдың пайда болу шынайылығы – Жанқожа Нұрмұхамедұлының Кенесары Қасымұлы бастаған Созақ қамалын алуға азаттық күресінен көрінеді. Дерек көзінің авторы оқиғаға тікелей араласып, оның куәгері болғандықтан шынайылығы дау тудырмайды. Төремұрат Жанқожа батырдың Созақ қамалын алуын үлкен ақындық шеберлікпен суреттеген. Жырдың мазмұны арқылы азаттық үшін күресті, оқиғаның шиеленісуін, Кенесары мен Жанқожа батырлардың тарихи бейнесін анық көруге болады.

Жалпы билер мен жыраулардың шығармаларында хандар мен батырлардың ерліктері мен ерекше қасиеттері көп сипатталған. Онда әділ де дана билер, аузы дуалы, сөзі өткір жыраулардың тарихи тұлғаларға берген бағалары дәл және халықтың көңілінен шыға білген. Аталмыш тарихи жырлар негізіне өмірде анық болған әлеуметтік және саяси оқиғалар алынады. Ол уақыт өте келе тарихи сипат алады. Жыр – тарихи дерек көзі болып саналады, мысалы Кенесары-Наурызбай жырын бағалаған тарихшы-ғалым Е.Бекмаханов атап көрсеткендей: «жырда тарихи мәні бар жекелеген оқиғалар шындықпен баяндалады» [3, 45 б.] – деп, көтеріліске байланысты туындаған шығарманы озық екенін көрсетеді. «**Созақ қырғыны**» дастанында да суреттелген жайттар көтеріліс кезінде болған оқиғаларға дөп келеді. Осы уақытқа дейін «Созақ қырғыны» толғауы қазақ халқының атадан балаға беріліп келген халық даналығының бір көрінісі ретінде талданып келді. Тарихи, яғни деректанулық тұрғыда жыр өз бағасын алған емес.

Халқымыздың азаттық үшін алысқан аласапыран кезеңіне сәйкес келген жаугершілік замандағы жорықтарында хандардың, батырлардың жанында үзеңгілес жыршылары болған. Абылай ханның жорығында – Бұхар жырау, Исатай бастаған көтерілісте – Махамбет, Кенесары жорығында – Нысанбай бірге жүргені тарихтан мәлім. Мұндай жауынгерлер рухын көтеретін жыршы халқының қорғаны болған хас батыр Жанқожа Нұрмұхамедұлының да жанында болған жырау – Төремұрат еді.

Зерттеуші М.Мағауиннің пікірі бойынша «XIX ғасырда жасаған талантты ақындардың тұтас бір тобы ел тілегінің жоқшысы, күрес күндерінің ұраншысы, күрделі, қайшылықты заман шежірешісі болса» [6, 243 б.], күрескер ақын Махамбеттің қатарына Төремұрат жырауды да қосуға әбден болады.

Төремұрат Ешпенбетұлы – өз заманының әрі батыры, әрі ақыны, әрі күйші, әрі әйгілі жорық жырауы. Төремұрат – Жанғазы, Кенесары, Бекмырза хандардың тұсында өмір сүрген. Өз заманында оны ханы қадір тұтса, халқы ардақтаған. Жанқожа батыр бастаған ұлт-азаттық көтерілістің тарихы Төремұрат жырау Ешпенбетұлы қалдырған «Созақ қырғыны» жырының негізіне арқау болған. Он сегіз күн бойы алынбай тұрған Созақ қамалына Жанқожа жауынгерлері қақпасын тас-талқан етіп бұзып-жарып кіргенде қалың қолдың алдында рухты жырымен домбыра ұстап, желмаяға мінген жас Төремұраттың жүруі жорық жырауының құндылығын арттыра түседі.

Төремұрат Ешпенбетұлы 1813 жылы қазіргі Қызылорда облысы Қазалы ауданының бұрынғы Абай ауылында дүниеге келген. Көнекөз қариялардың айтуынша, сүйегі Ф. Мұратбаев ауылынан 7-8 шақырым қашықтықтағы «Ағыс» деген жерде екен. Жыраулық дарынымен Жанқожа батырды тәңті еткен Төремұрат отаршыларға қарсы көтеріліске бастан-аяқ қатысып, 1857 жылы жеңіліс тапқанға дейін бірге болған [7].

Жанқожа батыр 1841 жылдың шамасында Кенесары ханмен тізе қосып, атақты Созақ қамалын Қоқандықтардың қолынан азат етуге тікелей атсалысты. Хан әскеріне он сегіз күн бойы алдырмаған бекіністі, Кенесарының соңғы үміті – Жанқожа бастаған Шекті батырлары атойлаған шабуылдарымен шеп бұзып алған дейді көнеден жеткен куәгерлердің айтуы. Бұдан кейін батыр мен ханның жолы екіге айрылды. «Кенесары – Қырғызға, Жанқожа – Ырғызға» дегендей, екеуінің де көздеген мақсаты бар-ды [8].

Жыр тарихи дереккөзі, яғни ауызша тарихи дерек ретінде талдаудан өткізілмеді. Сондықтан да оның мазмұнын ашып, автор жеткізген мәліметтерінің шынайылық дәрежесін анықтау мақсатында мақала дайындалып отыр. Дастанның пайда болу шынайылығы – 1841 жылы қазақ тарихынан орын алған Кенесары Қасымұлымен бірге Жанқожа Нұрмұхамедұлы бастаған шекті руының сарбаздары тізе қосып Созақ қамалын алуы. Дастанның пайда болған жері ауыспалы, олай дейтініміз автор Жанқожа батырмен бірге, Ырғыз, Қарақұм, Хиуа, Созаққа дейінгі жерлерде жүріп, көзімен көріп, құлағымен естігендерін көркем сөзбен жеткізіп отырған. Дерек көзінің пайда болған уақыты да азаттық қозғалыстың басталған уақытымен дөп келеді. Дерек авторы – ақын, жыршы, жырау Төремұрат Ешпенбетұлы. Төремұрат жалынды жырларымен бір жағы сарбаздар рухын көтерсе, ұрыс кезінде қолына қару ұстап шайқасқа қатысқан жауынгер – жорық жыршысы. Оның ең қомақты, ең құнды жыры – «Созақ қырғыны» толғауы. Өзі араласып, көзімен көргенін жырлап отырған. Ол жан-жақтан анталаған ата жаулары Хиуа, Қоқан басқыншылары, патша отаршыларына қарсы күресте ең бастысы бірлік екенін жырлап, тізе қоса күрескен ерлерді өзгелерге үлгі етеді [7].

Төремұрат жырау туралы жазушылар М.Қаназ [9], Ә.Оспанов [10], З.Шүкіров [11] шығармаларында біршама мағлұматтар кездеседі. М.Қаназдың «Ел қорғаны ер Жәкем» кітабында шежіреші қарт Т.Күлімбетовтің айтқан деректерінде кездестірсек, ақын-жырауларымыз Ұ.Кенжеев, Р.Жанай, Б.Ердәулетұлының жыр дастандарында кеңінен жырланған. Төремұрат жырау шығармашылығының ең қомақтысы да құндысы «Созақ қырғыны» жыры. Кезінде бұл жырға жоғарыда аттары аталған қаламгерлерге қоса У.Шәлекенов, М.Төрешұлов, Т.Дайрабай өз пікірлерін білдірген. Бұл жырдың құндылығына байланысты эпикалық фольклорист Берік Жүсіпов өз пікірін білдіре келе «Қазақ поэзиясында ар-ождан туралы мұндай дәрежеде айтылған жыр жолдары өте сирек» дейді.

М.Қаназдың «Ел қорғаны ер Жәкем» кітабында мынадай деректер бар: Созақ қамалына бекінген Қоқан басқыншыларына қарсы шабуыл басталар алдында Жанқожа мен Кенесары ақылдасып, алдымен жауға Төремұрат жырауды жіберген. Сонда желмая мінген, қолына домбыра ұстаған, жадыағашқа желбіретіп ту қадаған Төремұрат жырау Созақ қамалына бет алған. Ол қазақша, өзбекше ән мен күйге басып екі жақты қан төкпей, бітімге келуге шақырған. Егер бітімге келмейтін болсаңдар «Үш алаштай елім бар, Жанқожадай ерім бар» деп бұрынғы өткен батыр бабаларының «Әруағын» шақырған [9].

XIX ғасыр басында Сырдария бойы мен Арал маңын мекендеген қазақтардан Қарақалпақтар Хиуа хандығына бағынып, Әмударияға ойысты. Әлім, Шөмен тайпаларынан тараған рулар Ырғыз бен Қарақұмды жайлап Сыр бойына қыстады.

XIX ғасыр аралығында Хиуа хандығының солтүстік шекарасы Сырдарияның төменгі ағысына дейін деп есептелсе, Қоқандықтар Ақмешітке дейінгі жерлердің иесіміз деп бұл жерлерді мекендеген қазақтарды билеп төстеді. Қиын жағдайға тап болған Сыр бойының қазақтары Арқадан оңтүстікке жылжып келе жатқан патша үкіметінің әскери күштерінен жәрдем алуға мәжбүр болып, Хиуалықтар мен Қоқандықтардың езгісінен құтыламыз деген үмітте болды.

Зейнулла Шүкіровтың «Жанқожа батыр» атты тарихи романында:

Жайлауы Кіші Жүздің Еділ-Жайық,
Сен келдің ортамызға шебің тайып,
Алдымда Жанқожа ағам тірі тұрса,
Төреге жалынбасын қолым жайып,
Ақ Жәкем қалың қолды жинағанды,
Тентекті теріс қаратып қинағанды,
Ұмытсаң Жанқожаны құдадай ұмыт,

Созақтың бар олжасын сыйлағанды, деп Төремұрат жырлаған екен [12].

Ұлы Жүз қазақтары Қоқан хандығының ықпалында тұрған кезінде Созақ бекінісіне орныққан аш-көз бектер жергілікті халықты аямай, алым-салықты күшейтті. Осы себепті үш жүз бас қосып, Кенесары ханмен бірігіп, Созақ қамалын алмақшы болды. Жанқожаның өз жырауы Төремұрат Созақты алғалы тұрған сарбаздардың алдарына шығып:

Екі жүзді семсердің
Балдағы қолда қалғанша,
Ат басындай сом жүрек
От болып қаулап жанғанша,
Мөлдіреген екі көз,
Жұмылып қанға толғанша
Тыным алып ас ішпей,
Ат бауырынан қан кешпей,
Ел бетін көрмес күн бүгін
Созақты алсақ осыдан,
Қоқанның туын құлатып,
Сүйікті туған ерлерге,
Табылмас мұндай һазақтық,
Қазақ үшін қан төккен,
Өздеріңдей ерлерге ... [12] деп жырлайды.

Созақты алғаннан кейін Жанқожа Сауран қамалын алады. Онан әрі Түркістанға бағыт түзеп, шыққан соң ол Кенесарымен қоштасады. Қоштасарда қарамағындағы шекті руының қазақтарын Хиуадан қорғайтынын ескертеді.

Төремұрат жырау қазақ халқының Хиуа, Қоқан, патшалы Ресей басқыншыларының тұсында, ел болашағы қыл үстінде тұрған зар заманда өмір сүріп, сол алмағайып кезеңдегі күрделі мәселелерге өз жырларымен жауап бере білген. Ел басына күн туғанда сазбаздарды жауға қарсы күреске біріктіруге бір тудың астына жиналуға күш салған. Жанқожа батыр мен сарбаздарын жырға қосып, олардың өшпес ерліктерін жырлаған. Әсіресе, Жанқожа батырдың көзсіз ерлігін, адалдығын, ауыр кезеңде елге қорған бола білгенін асқақтата үлгі еткен. Доғалақпен айтысында Төремұрат Кенесары ханды Жанқожа ағасының деңгейіне көтермек түгілі, шендестіргісі келмей:

Үш жүзден Жанқожа ағам аруағы асқан,
Жәкеңе аруағы асқан кім таласқан.

Бұза алмай Кенесары үш күн қамап,

Ақыры бас сауғалап тұра қашқан... – деп ағасын ардақтай мадақтап, бір сәтте қайта ширығып Кене ханның қамалды үш күнде ала алмағанын аямай бетіне басады [7].

Ұлы Дала елі өзінің тәуелсіздігіне қол жеткізген тұста Төремұрат жырау шығармалары да халқымен қайта қауышты. Құрманай Төремұрат ақынның жырлары 2008 жылы филология ғылымдарының кандидаты Нұрлан Көбегенұлының «Жанқожа батыр туралы жырлар» [13] атты кітабына енгізілді. Дастанның түпнұсқалығы дау тудырмайды. Оның XIX – ғасырдың орта кезінде пайда болып, халық арасына жылдам тарағаны мәлім. Осылайша асылын ардақтай білетін халықтың

рухани мұраны шашау шығармай келесі ұрпағына аман-есен жеткізіп отырған. Содан соң ұлт оқымыстыларының арқасында қағаз бетінде жарық көрді. Жырдың мазмұны – патшалық Ресейдің отарлау саясаты мен Хиуа, Қоқан хандықтарының озбырлығына қарсы Жанқожа батыр бастаған азаттық қозғалыс. Басты ұлттық идея – азаттық. Жырда ең алдымен Жанқожа мен Кенесарының шыққан тегі және ата қонысы туралы айтылады. Бұл жөнінде мынадай мәлімет береді. Жанқожа батыр Кенесары ханмен кездесуге келгенде Төремұрат балаң жігіт болса да ханнан қаймықпастан:

Арғы атаң сенің Абылай,

Ұлы соқпақ секілді.

Жер жарыпты дабылы-ай

немесе:

Сенің әкең Қасым хан,

Қасым ханның тұсында

Жау бар ма еді басынған [7] – деп Кене ханның алдында аспай-саспай қазақ бірлігін ойлаған оның бабаларын рет-ретімен дәріптейді. Төремұрат астамсыған хан жырауы Доғалақтың кеудесін басты, өз беделін арттырды, хандарды жырға арқау ете отырып қазақ мемлекеттілігінің құндылығын жырға қосты. Кенесары хан Төремұратқа риза болып тоғыз ірі қара сыйға береді. Шекті руындағы Жанқожа батырдың жауы Төремұраттың сөз өнерінің асыл қазынасы – жыраулық жарысында Кенесарының Доғалақ атты жырауын сөзден жеңіп тоқтатқаны тұтас Үш жүзге тарайды. Жыраудың толғаулары шын мәнінде Жанқожа батыр үшін қарудан, алмас қылыштан кем болмаған, сондықтан батыр оны қасынан бір елі қалдырмаған. Дастанда бұрын-соңды тарихта айтылмаған ақиқат ашылады.

Далалық тарихи фольклорда қазақ халқының өткен жалпы тарихы халық санасында қалыптасқан, халық санасынан шыққан күйінде болды. Тарихи фольклор жүйесіндегі әлеуметтік-тарихи білім халықтың өзіндік төл түсініктері мен төл құндылықтары тұрғысынан қалыптасқан құбылыс [14, 351 б.].

Қорытындылай айтсақ, жоғарыда аталған қазақ халқының ұлттық төл деректері бұрынғы өткен замандардан мәліметтер беретін құнды материалдар екендігіне күмән жоқ. Сол себепті, еліміздің тарихын жазуға зерттеушілер кеңінен қолдануы қажет. Тек, сонда ғана ұлттық тарихымыз шынайы жазылып, толық баяндала түседі. Сондықтан біз қарастырып отырған Төремұрат жыраудың ұлт-азаттық көтерілістерге арналған шығармаларын деректік тұрғыдан әлі де зерделеуді қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Құсайынова М.А. Қазақ қоғамының әлеуметтік-саяси өмірі ұлттық тарих айту дәстүрінде (XIX ғасырдың алғашқы жартысы): тарих ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған автореферат. - Алматы, 2010. – 3-4 б.б.
2. Құсайынова М.А. Ауызша тарих айту дәстүрінің дамуы хақында // «XXI ғасырдағы орта білім жүйесі: жайы мен даму көкжиектері» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Астана, 2002. – 114-119 б.б.
3. Бекмаханов Е. Қазақстан XIX ғасырдың 20-40 жылдарында. Алматы: Қазақ университеті, 1994. – 416 б.
4. Қойгелдиев М. Ұлттық саяси элита. -Алматы: Жалын, 2004. – 400 б.
5. Жүгенбаева Г. Дәстүрлі ауызша тарих. – Алматы, 2005. – 496 б.
6. Мағауин М. Ғасырлар бедері. – Алматы: Жазушы, 1991. 432 б.
7. Қияс Ә. Төремұрат жырау. Тамыры терең, тарихы кенен Қазалы аудандық қоғамдық саяси газеті. 14 ақпан, 2017.
8. Қосан С. Жанқожа батыр (1774-1860). Ана тілі газеті. 4 - ақпан, 2010.
9. Қаназ М., Қалауов С. Ел қорғаны ер Жәкем. Алматы, 2007. – 284 б.
10. Оспанов. Ә. Жанқожа батыр. Алматы, 1992. – 104 б.
11. Шүкіров З. Сыр бойы. Алматы: Қайнар, 2006 – 431 б.
12. Қазақ тарихи жырларының мәселелері. – Алматы: Ғылым, 1979. – 241 б.
13. Көбегенұлы Н. Жанқожа батыр туралы жырлар. Алматы, 2008
14. Алпысбес М.А. Қазақ шежіресі: тарихнамалық-деректанулық зерттеу. – Астана: БГ-Принт, 2013. – 380 б.

М.М.Жумадилдаев, М.А.Алпысбес

Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

Произведение Туремурат жырау «Истребление под городом Сузак» как исторический источник

Аннотация. Автор с источниковедческой точки зрения анализирует произведение духовного наставника Жанкожы батыра Туремурат жырау «Истребление под городом Сузак», а также подчеркивает ее историческую значимость. В разностороннем виде рассматриваются дошедшие до нас варианты данной песни, проводится научный анализ взглядов и оценок поздних исследователей. По мнению автора, для полного восприятия места Туремурат жырау и его произведений в отечественной истории, необходимо провести дополнительные исследования по источникам. Исследование исторических жыров, в свою очередь, способствует полному описанию нашей национальной истории.

Ключевые слова. Родословная (шежере), сказание (жыр), *Истребление под городом Сузак* (Сузак кыргыны), источниковедение, Туремурат жырау и т.д.

M.M. Zhumadildayev, M.A. Alpysbes

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

The work of Turemurat zhyrau «Extermination under the town of Suzak» as a historical source

Abstract. The author analyzes the work of the spiritual guide of Zhankozha batyr Turemurat zhyrau “Extermination under the town of Suzak” from the source-study point of view, and also emphasizes its historical significance. In a comprehensive form, the variants of this work that have survived are considered, a scientific analysis of the views and assessments of later researchers is conducted.

In the author’s opinion, in order to fully determination of the place of Turemurat zhyrau and his works in Russian history, it is necessary to conduct additional research on the sources. The study of historical zhyr (epics), in turn, contributes to the full description of our national history.

Key words. Pedigree (shezhere), legend (zhyr), Extermination under the town of Suzak (Suzak Kyrgyny), source study, Turemurat zhyrau, etc .

References

1. Kusainova M.A. Kazah kogamynyn aleumettik-sayasi omiri ulttyk tarih aitu dasturinde (XIX gasyrdyn algashky zhartyssy). Tarih gylymdarynyn kandidaty gylymi darezhesin alu ushin daiyndalghan avtoreferat. [Socio-political life of the Kazakh society in the national oral historical tradition (the first half of the nineteenth century)]. Almaty, 2010. 34 p.
2. Kusainova MA Auyzsha tarih aytu dasturinin damuy hakynda [On the development of the tradition of oral history] «XXI gasyrdagy orta bilim zhuiesi: zhaiy men damu kokzhiakteri» atty halykaralyk gylymi-praktikalyk konferenciya materialdary [Materials of international scientific-practical conference «Secondary education system of XXI century: horizons and development horizons»]. Astana, 2002, pp C.114-119.
3. Bekmakhanov E. Kazakhstan XIX gasyrdyn 20-40 zhyldarynda. [Kazakhstan in the 20-40 years of the XIX century] (Kazakh University, Almaty, 1994).
4. Koigeldiev M. Ulttyk sayasi elita [National political elite] (Zhalyn, Almaty, 2004).
5. Jugenbaeva G. Dastyrlı ayizsha tarih [Traditional oral history] (Almaty, 2005).
6. Magauin M. Gasyrlar bedery [The relief of the century] (Zhazushy, Almaty, 1991).
7. Kiyas A. Turemurat zhyrau [Turemurat zhyrau], Tamyry teren, tarihy kenen Kazaly audandyk kogamdyk sayasi gazetі. [The regional social and political newspaper of Tamyr teren, tarihi kenen Kazaly], 14 February, 2017.
8. Kosan S. Zhankozha batyr (1774-1860) [Zhankozha batyr (1774-1860)], Ana tili gazetі. 4 February, 2010.
9. Kanaz M., Kalauiev S. El korgany er Zhakem [The defender of the country is my Zhankozha] (Almaty, 2007).
10. Ospanov A. Zhankozha batyr [Zhankozha batyr] (Almaty, 1992).
11. Shukurov Z. Syr boyi [Syr boyi] (Kainar, Almaty, 2006).
12. Kazakh tarihi zhyrlarinin maseleleri [Problems of the Kazakh historical epic] (Gylym, Almaty, 1979).
13. Kubegenuly N. Zhankozha batyr turaly zhyrlar [Epics about Zhankozha batyr] (Almaty, 2008).
14. Alpysbes M.A. Kazakh shegeresi: tarihnamalyk-derektanulyk zertteu [Kazakh shezhere: Historiography-source study] (BG-Print, Astana, 2013).

Авторлар туралы мәлімет:

Жумадилдаев М.М. – Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Еуразиялық зерттеулер кафедрасының 2-курс докторанты, Астана, Қазақстан.

Алпысбес М.А. – тарих ғылымдарының докторы, Еуразиялық зерттеулер кафедрасының профессоры, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

Zhumadildayev M.M. – 2-year doctoral student of the Department of Eurasian Studies of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Alpysbes M.A. – Doctor of Historical Sciences, Professor of the Department of Eurasian Studies of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. Тарихи ғылымдар. Философия. Дінтану» сериясы журналында мақала жариялау ережесі

1. Журнал мақсаты. Мұқият тексеруден өткен, ғылыми құндылықтары бар тарих, археология, антропология, философия және дінтану салаларының барлық бағыттары бойынша материалдар жариялау.

2. Журналда мақала жариялаушы автор мақаланың қол қойылған бір дана қағаз нұсқасын Ғылыми басылымдар бөліміне (редакцияға, мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) және vest_hist@enu.kz электрондық поштасына Word форматындағы нұсқасын жіберу қажет. Мақала мәтінінің қағаз нұсқасы мен электронды нұсқалары бірдей болулары қажет.

Мақалалар қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде қабылданады. Сонымен қатар, автор(лар) ілеспе хат ұсынуы керек.

3. Автордың қолжазбаны редакцияға жіберуі мақаланың Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысында басуға келісін, шетел тіліне аударылып қайта басылуына келісін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы автор туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына кепілдеме береді.

4. Мақаланың көлемі 18 беттен аспауға тиіс (10 беттен бастап).

Мақаланың құрылымы

5. XFTAP <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемеде жұмыс жасайтын болса, онда әр автор мен оның жұмыс мекемесі қасында бірдей белгі қойылу керек) – жолдың ортасында;

Автор(лар)дың E-mail-ы – жақша ішінде, курсивпен, жолдың ортасында;

Мақала атауы – жолдың ортасында;

Аннотация (100-200 сөз; мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспесі, мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, нәтижелер/талқылау, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет).

Түйін сөздер (6-8 сөз не сөз тіркесі)

Түйін сөздер мақала мазмұнын көрсетіп, мейлінше мақала атауы мен аннотациядағы сөздерді қайталамай, мақала мазмұнындағы сөздерді қолдану қажет. Сонымен қатар, ақпараттық-іздігіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін ғылым салаларының терминдерін қолдану қажет.

Негізгі мәтін мақаланың мақсаты, міндеттері, қарастырылып отырған сұрақтың тарихы, зерттеу әдістері, әдіснама, нәтижелер/талқылау, қорытынды бөлімдерін қамтуы қажет – *жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1,25см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.*

Таблица, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр таблица, сурет қасында оның аталуы болу қажет. Сурет айқын, сканерден өтпеген болуы керек.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқалары міндетті түрде алғаш қолданғанда түсіндірілуі берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі

Мәтінде әдібиеттерге сілтемелер тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1] арқылы, екінші сілтеме [2] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Кітапқа жасалатын сілтемелерде қолданылған беттері де көрсетілуі керек (мысалы, [1, 45 бет]). Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпейтін басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін әзірлеу үлгілерін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

6. Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: автордың аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекен-жайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде толтырылады.

7. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның қайтарылуы оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

Редакцияға түскен мақала жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Барлық рецензиялар авторларға

жіберіледі. Автор (рецензент мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда) мейлінше үш күн аралығында қайта қарап, қолжазбаның түзетілген нұсқасын редакцияға қайта жіберуі керек. Рецензент жарамсыз деп таныған мақала қайта қарастырылмайды. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына төлем жасау туралы ескертіледі. Төлем көлемі 2018 жылы 4500 тенге – ЕҰУ қызметкерлері үшін және 5500 тенге басқа ұйым қызметкерлеріне.

Реквизиттер:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

IBAN - KZ 91998ВТВ0000003104

Provision on articles submitted to the journal “Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University. Historical Sciences. Philosophy. Religion Series”

1. Purpose of the journal. Publication of carefully selected original scientific works in the direction of history, anthropology, archeology, philosophy, religious studies.

2. An author who wishes to publish an article in a journal must submit the article in hard copy (printed version) in one copy, signed by the author to the scientific publication office (at the address: 010008, Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Building, room 408) and by e-mail vest_hist@enu.kz in Word format. At the same time, the correspondence between Word-version and the hard copy must be strictly maintained. And you also need to provide the cover letter of the author(s).

Language of publications: *Kazakh, Russian, English.*

3. Submission of articles to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish articles in the journal and the re-publication of it in any foreign language. Submitting the text of the work for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about himself, the lack of plagiarism and other forms of improper borrowing in the article, the proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, illustrations.

4. The volume of the article should not exceed 18 pages (from 10 pages).

5. Structure of the article (page – A4 format, portrait orientation, page margins on all sides - 20 mm. Font: type - Times New Roman, font size - 14)

GRNTI <http://grnti.ru/> - *first line, left*

Initials and Surname of the author (s) - *center alignment, italics*

Full name of the organization, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization) - *center alignment, italics*

Author's e-mail (s)- *in brackets, italics*

Article title - *center alignment, bold*

Abstract (100-200 words, the article title should not repeat in the content, it should not contain bibliographic references, it should reflect the summary of the article, preserving the structure of the article - introduction, problem statement, goals, history, research methods, results /discussion, conclusion).

Key words (6-8 words/word combination. Keywords should reflect the main content of the article, use terms from the article, as well as terms that define the subject area and include other important concepts that make it easier and more convenient to find the article using the information retrieval system).

The main text of the article should contain an introduction, problem statement, goals, history, research methods, methodology, results / discussion, conclusion - *line spacing - 1, indent of the “red line” -1.25 cm, alignment in width.*

Tables, figures should be placed after the mention. Each illustration should be followed by an inscription. Figures should be clear, clean, not scanned.

All **abbreviations**, with the exception of those known to be generally known, must be deciphered when first used in the text.

Information on **the financial support** of the article is indicated on the first page in the form of a footnote.

References

In the text references are indicated in square brackets. References should be numbered strictly in the order of the mention in the text. The first reference in the text to the literature should have the number [1], the second - [2], etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). References to unpublished works are not allowed. Unreasonable references to unreviewed publications (examples of the description of the list of literature, descriptions of the list of literature in English, see below in the sample of article design).

At the end of the article, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the article is in Kazakh), in Kazakh and English (if the article is in Russian) and in Russian and Kazakh languages (if the article is English language).

Information about authors: surname, name, patronymic, scientific degree, position, place of work, full work address, telephone, e-mail - in Kazakh, Russian and English.

6. The article must be **carefully verified**. Articles that do not meet technical requirements will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the article has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Articles received by the Department of Scientific Publications (editorial office) are sent to anonymous review. All reviews of the article are sent to the author. The authors must send the proof of the article within three days. Articles that receive a negative review for a second review are not accepted. Corrected versions of articles and the author's response to the reviewer are sent to the editorial office. Articles that have positive reviews are submitted to the editorial boards of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive conclusion for publication should make payment on the following requisites (for ENU employees - 4,500 tenge, for outside organizations - 5,500 tenge):

Requisites:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Цеснабанк: КБЕ16

БИИ 010140003594

БИК TSES KZ KA

IBAN - KZ 91998BTB0000003104

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева. Серия: Исторические науки. Философия. Религиоведение»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ по направлениям история, антропология, археология, философия, религиоведение.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_hist@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией.

Язык публикаций: казахский, русский, английский. А также автору(ам) необходимо предоставить сопроводительное письмо.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя, Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, издания статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Объем статьи не должен превышать 18 страниц (от 6 страниц).

5. Схема построения статьи (*страница – А4, книжная ориентация, поля со всех сторон – 20 мм. Шрифт: min – Times New Roman, размер (кегель) - 14*):

ГРНТИ <http://grnti.ru/> - первая строка, слева

Инициалы и Фамилию автора(ов)- выравнивание по центру, курсив

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках курсив

Название статьи – выравнивание по центру полужирным шрифтом

Аннотация (100-200 слов; по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы).

Ключевые слова (6-8 слов/словосочетаний).

Ключевые слова должны отражать основное содержание статьи, использовать термины из текста статьи, а также термины, определяющие предметную область и включающие другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановка задачи, цели, история, методы исследования, методология, результаты/обсуждение, заключение/выводы – *межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» -1,25 см, выравнивание по ширине*. Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы

В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1], вторая - [2] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 стр.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степен, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Все рецензии по статье отправляются автору. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию к повторному рассмотрению не принимаются. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева МОН РК

Цеснабанк: КБЕ16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

IBAN - KZ 91998VTB0000003104

Мақаланы рәсімдеу үлгісі /Образец оформления статьи /Template

МРНТИ 27.25.19

А.Ж. Жұбанышева¹, Н. Теміргалиев², А.Б. Утесов³

¹²Институт теоретической математики и научных вычислений Евразийского национального университета имени Л.Н.Гумилева, Астана, Казахстан

*³Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жұбанова, Актөбе, Казахстан
(E-mail: ¹axaulezh@mail.ru, ²ntmath10@mail.ru, ³adilzhan_71@mail.ru)*

Численное дифференцирование функций в контексте Компьютерного (вычислительного) поперечника

Аннотация. В рамках компьютерного (вычислительного) поперечника полностью решена задача приближенного дифференцирования функций, принадлежащих классам Соболева по неточной информации, полученной от произвольного конечного множества тригонометрических коэффициентов Фурье-Лебега дифференцируемой функции... [100-200 слов]

Ключевые слова. Приближенное дифференцирование, восстановление по неточной информации, предельная погрешность, компьютерный (вычислительный) поперечник.

Основной текст статьи должен содержать

- введение/постановка задачи,
  - цели/история,
  - методы исследования,
  - методология,
- результаты/обсуждение, заключение/выводы.

Список литературы

1. Теміргалиев Н. Компьютерный (вычислительный) поперечник как синтез известного и нового в численном анализе// Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева -2014. –Т. 4. № 101. – С. 16–33.
2. Локуциевский О.М., Гавриков М.Б. Начала численного анализа. -М.: ТОО «Янус», 1995. -581 с.
3. Жұбанышева А.Ж., Абиқенова Ш. О нормах производных функций с нулевыми значениями заданного набора линейных функционалов и их применения к поперечниковым задачам// Функциональные пространства и теория приближения функций: Тезисы докладов Международной конференции, посвященная 110-летию со дня рождения академика С.М. Никольского, Москва, Россия, 2015. – Москва, 2015. -С.141-142

А.Ж. Жұбанышева, Н. Теміргалиев, А.Б. Утесов

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің теориялық математика және ғылыми есептеулер институты, Астана, Қазақстан

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде функцияларды сандық дифференциалдау

Аннотация. Компьютерлік (есептеуіш) диаметр мәнмәтінінде Соболев класында жататын функцияларды олардың тригонометриялық Фурье-Лебега коэффициенттерінің ақырлы жиынынан алынған дәл емес ақпарат арқылы жуықтау есебі толығымен шешілді... [100-200 сөз]

Түйін сөздер. Жуықтап дифференциалдау, дәл емес ақпарат бойынша жуықтау, шектік қателік, Компьютерлік (есептеуіш) диаметр.

A.Zh. Zhubanysheva, N. Temirgaliyev, A.B. Utesov

Institute of theoretical mathematics and scientific computations of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

K.Zhubanov Aktobe Regional State University, Aktobe, Kazakhstan

Numerical differentiation of functions in the context of Computational (numerical) diameter

Abstract. The computational (numerical) diameter is used to completely solve the problem of approximate differentiation of a function given inexact information in the form of an arbitrary finite set of trigonometric Fourier coefficients... [100-200 words]

Key words. Approximate differentiation, recovery from inexact information, limiting error, computational (numerical) diameter, massive limiting error.

References

1. Temirgaliyev N. Komp'juternyj (vychislitel'nyj) poperechnik kak sintez izvestnogo i novogo v chislenom analize [Computational (numerical) diameter as a synthesis of the known and the new in numerical analysis], Vestnik Evrazijskogo nacional'nogo universiteta imeni L.N. Gumileva [Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University], 4(101), 16–33 (2014). [in Russian]
2. Lokucievskij O.M., Gavrikov M.B. Nachala chislennogo analiza [Elements of numerical analysis] (Yanus, Moscow, 1995).
3. Zhubanysheva A.Zh., AbikenovaSh.K. O normah proizvodnyh funkcij s nulevymi znachenijami zadanogo nabora linejnyh funkcionalov i ih primenenija k poperechnikovym zadacham [About the norms of the derivatives of functions with zero values of a given set of linear functionals and their application to the width problems]. Tezisy dokladov Mezhdunarodnoj konferencii, posvjashhennaja 110-letiju so dnja rozhdenija akademika S.M.Nikol'skogo «Funkcional'nye prostranstva i teorija priblizhenija funkcij» [International conference on Function Spaces and Approximation Theory dedicated to the 110th anniversary of S. M. Nikol'skii]. Moscow, 2015, pp. 141-142.

Сведения об авторах:

На каз.:

Жұбанышева А.Ж. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының аға ғылыми қызметкері, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709500 (внут. 33-410). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темірғалиев Н. – Теориялық математика және ғылыми есептеулер институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Астана, Қазақстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - физика-математика ғылымдарының кандидаты, Математика кафедрасының доценті, Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті, А.Молдағұлов даңғ. 34, Ақтөбе, Қазақстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На рус.:

Жубанышева А.Ж. – Старший научный сотрудник Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.:

+7 (7172)709-500 (внут. 31-410). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Темирғалиев Н. – Директор Института теоретической математики и научных вычислений, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, ул. Сатапаева 2, Астана, Казахстан. Тел.: +7 (7172)709-500 (внут. 31-411). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Утесов А.Б. - кандидат физико-математических наук, доцент кафедры Математики, Актюбинский региональный государственный университет имени К. Жубанова, пр. А.Молдагуловой 34, Актөбе, Казахстан. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

На англ.:

Zhubanysheva A.Zh. – Senior researcher of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (31-410). E-mail: axaulezh@mail.ru.

Temirgaliyev N. – Head of the Institute of theoretical mathematics and scientific computations, L.N.

Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Astana, Kazakhstan. Tel.: +7 (7172)709-500 (33-325). E-mail: ntmath10@mail.ru.

Utesov A.B. - candidate of physical and mathematical sciences, Associate Professor of the Department of Mathematics, K.Zhubanov Aktobe Regional State University, A. Moldagulova Prospect, 34, Aktobe, Kazakhstan. E-mail: adilzhan_71@mail.ru.

Редактор: Е.Б. Сыдықов
Шығарушы редактор: Д.С. Байтлесова
Дизайн: Д. С. Байтлесова
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Тарихи ғылымдар. Философия. Дінтану сериясы.
-2018. - 2 (123). - Астана: ЕҰУ. 89-б.
Шартты б.т. -11, 2 Таралымы - 25 дана

Мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Астана қ., Сатпаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31432)
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің баспасында басылды